

Modernistička Kristologija.

Napisao dr. Josip Marić.

Ecce positus est hic... in signum,
cui contradicetur. Lk. 2, 35.

Preda mnom je jedna od najljepših propovijedi Bourdaloue-evih i to o muci i smrti Isusovoj. Veli on: ako bi se ikad propovjednici mogli — čini se — stidjeti svoje službe, to bi bilo sigurno u dan, kada im valja govoriti o čudovitom poniženju Boga, što ga propovijedaju; o pogrđama, što su mu bile nanešene, o slaboćama, što ih je osjećao, o njegovoj tuzi, muci, boli i smrti. Ali — nastavlja Bourdaloue — propovjednici ne samo ne treba da se stide; ne, oni mogu da se diče poput apostola sv. Pavla s evanđeljem, jer je evanđelje križa „sila Božja na spasenje svakome, koji vjeruje.“¹

Jest; mi sa sv. majkom Crkvom ponosno ispovijedamo Isusa Krista, drugu Božansku osobu, koja je uzela čovječju narav, da nas mukom i smrću svojom otkupi i spase. Evo prave i jedino istinite Kristologije. Ova je Kristologija vazda imala i sve će do konca svijeta imati najljućih protivnikâ. Vazda se ispunjaju riječi, što ih je Simeon rekao Mariji, majci Isusovoj: „Evo, ovaj je postavljen na propast i uskrsnuće mnogih u Izraelu, i u znak, kome će se protusloviti.“² Koje čudo dakle, da katolička Kristologija imade svoju veliku povijest. Meni je ovdje na umu, da se osvrnem samo na novije doba.

Ako ikada, to se osobito danas mnogo govori o tobožnjemu kristološkome problemu. Upravo u današnje doba zastupnici

¹ „Oeuvres complètes de Bourdaloue“, sv. II., str. 637. — Rimlj. 1, 16.

² Lk. 2, 34.—35.

moderne znanosti grozničavo za tim čeznu, da se taj problem, što nužno zaokuplja moderne duhove, jednom za uvijek riješi; drugim riječima, da znanost već jednom učini svoj naumljeni posljedni korak, te zametne svaki trag Isusu Kristu, Bogu-čovjeku i otkupitelju čovječanstva.¹ Taj čas osobito danas mnogi željno očekuju. Židovi su triumfirali gledajući razapetoga Isusa na križu; današnji neprijatelji ne mogu da gledaju na križ — jer im historička smrt Isusova dozivlje u pamet tolike druge historičke činjenice, koje su za njih kao zastupnike moderne, antikršćanske znanosti pogubne, ali protiv kojih nemaju drugoga oružja doli predrasudâ.

Rekli smo, da je osobito u novije doba više duhove zaokupio kristološki problem. Ovi su moderni „a priori“ iz povijesti isključili svaku natprirodnu činjenicu. S tom predrasudom dadoše se na proučavanje evanđeoskih dokumenata; s tom predrasudom stadoše i prosuđivati vrijednost pojedinih svjedočanstva.² Dosta je sjetiti se na Krista, kako ga crta jedan Strauss, Baur, Renan itd. Za mnoge je Krist dapače sljepar, revolucionarac, socijalist itd. Uza sav napor, talenat i erudiciju, nije im pošlo za rukom oboriti historičkoga Krista, kako nam ga crta katolička Crkva.³

Ni najnovije doba nije u tom sretnije jer: magna est veritas et praevalet. U najnovije se doba razlikuju dvije poglavito škole, što su u ime znanosti navijestile bile žestoki boj protiv katoličke Kristologije. Velim poglavito dvije škole,

¹ Beweis dafür, dass die Glieder des Gegensatzes Christ und Widerchrist sich kaum je feindseliger gemessen haben, als dies heute der Fall ist, mag namentlich das Ungestüm sein, die fanatisch wilde Gewalttätigkeit, womit in gewissen Kreisen auf die endgiltige Entscheidung der Christusfrage hingedrängt wird, koste es, was es wolle, erzwungen werden soll. Die Frage ein für allemal lösen heisst nicht bloss die Frage, sondern Jesum Christum selber abtun für immer. Isp. Braig: „Die Christusfrage in der Gegenwart“ Liter. Rundschau, 1909. broj 5., str. 218.

² Lijepo ih crta konvertit Ruville u djelcu: „Zurück zur heiligen Kirche“, 1910., str. 129—145.

³ To vrijedi u prvom redu za Renana. Prof. Lepin veli za njega: „Si Renan, avec toutes les subtilités de sa critique et toute la souplesse de son génie littéraire, n'a pu aboutir qu'à une argumentation si légère et à une explication si manifestement contradictoire, c'est, encore une fois, la meilleure démonstration de la vérité des prétentions messianiques de Jésus, et donc, de la vérité du Christianisme.“ Isp. Jésus Messie et Fils de Dieu, 1910., str. 169.

jer ako i ima još jedna, kojoj su na čelu Wellhausen¹ i Wrede² — to je ipak ova radi krutoga svoga radikalizma okupila malo pristaša. Ova škola uči, da se Isus uopće nije nikada priznao Mesijom;³ da on sebi uopće nije pripisivao nikakova osebnooga poslanstva; on je propovijedao u ime svijesti čovječanstva. Očitim neprijateljima katoličke kristologije čini se ova teorija odveć naivna, poput one, što veli da Isus nije uopće bivstvovao.⁴ To je i razlogom, da ova škola imade malo pristaša, te danas valja razlikovati poglavito dvije škole: jednu kojoj su predstavnici Sabatier, A. Reville, Harnack itd., i drugu modernističku t. zv. eshatološku školu.

Prva je škola liberalnih protestanata, te dosljedno svojim načelima smatra Krista pukim čovjekom, koji se vinuo do visokoga religioznoga ideala! Nije Isus Mesija svjetski nacionalac, čudotvorac, određen za natprirodnu slavu. On je Mesija, u koliko propovijeda svoju religiju i moral: čovječanstvo treba da ima sinovsko pouzdanje u Boga — Oca nebeskoga. U koliko on ovu religiju propovijeda, u toliko je osnivatelj kraljevstva Božjega na zemlji, Spasitelj i utješitelj duša, koje se ovim sinovskim pouzdanjem u Oca nebeskoga oslobađaju od grijeha. Isus je objavio pravo načelo moralnoga života: ljubav i pokornost zakonu savjesti te žrtvu, što je s time spojena. Isusovo duhovno kraljevstvo ima da bivstvuje kroz nebrojeno vijekova. Isus nije ni predvidio ni prorekao skori konac svijeta; on je možda tek držao, da će uskoro triumfirati istina, što je propovijeda. Isus je žrtva istine, što je propovijeda. Propovijedanjem svojim izazivlje oporbu, koja ga konačno mackne s ovoga svijeta.⁵

¹ Israëlitische und Jüdische Geschichte, 1. izd. izašlo god. 1894.

² Das Messiasgeheimnis in den Evangelien, 1901. g.

³ Ovu tezu su moderniste sebi uzajmili — kako ćemo malo kasnije vidjeti.

⁴ Ovu je teoriju iznio u najnovije doba američanski profesor W. B. Smith u djelu: „Der Vorchristliche Jesus nebst weiteren Vorstudien zur Entstehungsgeschichte des Urchristentums“. 1906. Isp. Lebreton: „L'Encyclique et la Théologie Moderniste“, Paris 1908., str. 29.

⁵ Isp. Bouchany: „Le Christ du modernisme“, Conférences apolo-gétiques. Paris 1910., str. 175—179.

Druga je modernistička ili eshatološka škola, što je nastala u krilu katoličke Crkve! U radnji, što je izašla prošle godine u „Katoličkom Listu“: Modernista, filozof i apologeta“, izložena je u kratko i modernistička Kristologija. Ovdje valja da se njome поближе pozabavimo. Glavni je predstavnik modernističke Kristologije izopćeni katolički svećenik Alfred Loisy.¹ S punim pravom ga je učeni Polidori prozvao glavom racijonalističko katoličke škole.²

Na temelju kojih načela posmatraju moderniste povijest? Oni nužno provode svoja filozofska načela i u povijesti. Povijest na temelju modernističkoga agnosticizma ne prekoračuje fenomenalnoga svijeta, pa zato ne poznaje Boga i njegova utjecaja na ljudski rod. Moderniste zato izlučuju iz povijesti svaki božanski elemenat, jer ga drže predmetom vjerovanja. Oni su uvjereni (na temelju imanencije i evolucionizma), da vjera transfiguracijom i defiguracijom diže činjenice nad historičke njihove uvjete — zato treba da povijest prikaže pravu narav tih činjenicâ. Tako će povijest posmatrati Krista kao pukoga čovjeka. Ona će izlučiti sve riječi i sva njegova djelovanja, što ne odgovaraju zakonima psihologije, značaju i izobrazbi Kristovoj, njegovu staležu, odgoju, prilikama mjesta i vremena, u koje je živio, njegovim religioznim potrebama i težnjama; ona će uopće izlučiti sve, što ne odgovara logici činjenica i njihovoj međusobnoj naravskoj svezi.³

Na temelju ovih načela došli su moderniste do Krista historije i Krista vjere. Krist historije nije Bog, koji je uzeo čovječju narav, da nas mukom i smrću svojom otkupi i spase. Dakle se historički Krist nije rodio od djevice; nije osnovao Crkve ni Petra učinio glavom Crkve; Krist historije nije ustanovio oltarski sakrament; on

¹ Njegova se teorija nalazi poglavito u „L'Évangile et l'Église (1902.)“, te „Autour d'un petit livre (1903.)“, „Le quatrième Évangile (1903.)“. Iza dekreta „Lamentabili“ izdao je Loisy djelo: Les Évangiles synoptiques 1907. sv. I., te 1908. sv. II. U tom djelu usavršuje svoju teoriju, koju je u predašnjim djelima razvio. Mjesta iz ovoga potonjega djela navodim po djelu prof. Lepina: „Les Théories de M. Loisy, Paris 1908.“

² Polidori: „La nuova apologia del Cristianesimo.“ 1905., str. 3.

³ Isp. „Katolički List“. 1909. broj 39, str. 410.

nije uskrsnuo ni uzašao na nebo itd.¹ **To je Krist vjere — Krist katoličke Crkve. Dakle Krist katoličke Crkve nije historički Krist.**²

Kobna je to zabluda! Ako Krist katoličke Crkve nije Krist historije, već je Krist, kako ga sebi stvorila vjera kršćana — zar je tada naša katolička vjera razumna?

To su posljedice, do kojih nužno vode načela, što su ih moderniste-katolici uzajmili od liberalnih protestanata. U toliko se modernistička škola posvema podudara s prvom školom liberalnih protestanata, u koliko zajednički tvrde, **da Krist katoličke Crkve nije historički Krist.**³

Nije dosta poći tek negativnim putem, te na temelju predrasuda doći do rezultata, **da Krist katoličke Crkve nije historički Krist.** Valja poći i pozitivnim putem, te pokazati u potpunom svjetlu historičkoga Krista. I sada dolazi modernistička škola u protuslovnu opreku sa školom liberalnih protestanata. Mi ćemo se — kako sam već spomenuo — poblizje pozabaviti s modernističkom Kristologijom; za sada je dosta spomenuti, da moderniste — na čelu im Loisy — uče, da Isus sebe nije u opće držao Mesijom; on je svojim propovijedanjem tek pripremljao ljude na kraljevstvo Božje, koje je po njegovu mišljenju naskoro — nakon svršetka svijeta — imalo doći, ali iznenada i bez prethodnih znakova; u tom je kraljevstvu Isus imao da bude glavnim službenikom i namjesnikom Božjim — Mesijom.

Po ovoj je nauci prozvana modernistička škola eshatološkom školom. Pravi joj je začetnik liberalni pro-

¹ . . . „All these mysteries“, veli s punim pravom Rickaby, „of Christ are facts of the historical order: they are not to be got at by meditation on the eternal fitness of things. They constitute Christianity essentially and eminently an historical religion, not a philosophy. Now the Modernism condemned by the Holy See stripss Chistianity of its historical character. Isp. The Modernist. 1908., str. 29.

² Rosa: „L' Enciclica „Pascendi“ e il modernismo“. 1909. Roma str. 277—300. — Ruiz Amado: „El modernismo religioso“. Madrid. 1908. str. 210.

³ Preporučam o tom: Seitz: „Das Evangelium vom Gottessohn“ 1908. str. 3—9; Jesus Christus (Vorträge) Freiburg im B. 1908. str. 257—264. Cellini: Il valore del titolo „Figlio di Dio“. Roma 1907. 33—42. Palmieri: Osservazioni sulla recente opera „l' Évangile et l' Église“ par Alfred Loisy. Roma, 1903., str. 23.

testant I. Weiss.¹ Usporedimo li modernističku Kristologiju s onom prvom, što je zastupaju liberalni protestanti — to ćemo doista vidjeti, da se bitno među sobom razlikuju, uza sve što imaju dosta zajedničkih dodirnih točaka.² Svaka samovoljno postupa s evanđeoskim svjedočanstvima. Što je jednoj autentično, drugoj nije autentično — već prema tezi, koju namjerava postaviti. Što pako obe škole imaju zajedničkih dodirnih točaka, nije čudo uzme li se u obzir, da moderniste ne iznose gotovo ništa nova, već jednostavno ponavljaju mnogo toga, ne samo što tvrdi prva spomenuta škola, već u opće gotovo sve što odiše racijonalističkim duhom.

Neprijatelji katoličke Kristologije stoje pred dilemom: Ili je Krist priznavši sebe Bogom rekao istinu ili neistinu. Ako je rekao istinu, tada je on pravi Bog; nije li pak rekao istine, tada je ili zavaravao slušatelje ili je sam bio u iluziji. Ali potonje oni ne će da ustvrde, a s druge strane ne će da priznaju nužnu posljedicu, koja u tome slučaju slijedi: da je Isus Bog. **Zato vele, da Isus nije nikada ustvrdio svoga Božanstva** — i tako samovoljno iz evanđelja izlučuju sva mjesta, koja svjedoče za Isusovo Božanstvo.³

No toliki su drugi, kako smo već spomenuli, htjeli da uzdrmajú katoličkom Kristologijom! Oni su jurišali u ime znanosti, pa im ipak nije pošlo za rukom dokazati, da Krist katoličke Crkve nije historički Krist. Ista je sudbina namijenjena prvoj liberalnoj školi te napose modernističkoj — to više, što jedna istupa protiv druge u ime tobožnjih rezultata znanosti. I engleski liberalac, židov Montefiore veli, da Loisy-ev Krist nije onaj Krist, što su ga

¹ Die Predigt Iesu vom Reiche Gottes. 2. izd. 1900.

² ... P. Harnack trovò la quintessenza del Cristianesimo nella paternità di dio, il Loisy sembra trovarla nel regno messianico futuro, dopo la risurrezione. Isp. Polidori: „La nuova apologia del Cristianesimo“. 1905., str. 6.

³ ... E la soluzione, primjećuje Sinibaldi, consiste nel negare tutte e due le parti del dilemma, negandone il fondamento. Affermano cioè che Gesù non ha detto nè il vero né il falso, per la semplice ragione che Egli non ha parlato mai della sua Divinità. Il dogma della Divinità di N. S. Gesù Cristo. Roma. 1907. str. 9—10.

sva kršćanska vremena štovala i ljubila.¹ Uspješno je, da Montefiore ne drži uopće Loisy-evo izlaganje evanđelja najkompetentnijim; dakako da i on samovoljno postupa s evanđeljem radi teorije, što je hoće da dokaže.²

Neprijatelji katoličke Kristologije predbacuju katoličkim učenjacima predrasude³ — ali katolički će učenjaci moći vazda reći: Prosuđujte vi evanđeoska svjedočanstva bez predrasuda — pa ćete vidjeti, **da je jedino Krist katoličke Crkve, Krist tradicije i vjere pravi historički Krist.**

* * *

Ogledajmo dakle modernističku Kristologiju u njenim najmarkantnijim crtama. Kako imadem na umu pretresti u našoj novoj bogoslovskoj smotri razna pitanja katoličke Kristologije — napose Isusovo mesijansko dostojanstvo i Božanstvo — mislim, da će biti dobro upoznati se iznajprije s neprijateljima katoličke Kristologije. U ovom broju prikazati ću **modernističko eshatološko poimanje Isusove mesijanske svijesti te evoluciju Isusove mesijanske svijesti** — kako to uči predstavnik modernističke Kristologije — Alfred Loisy.

* * *

Da uzmognemo bolje razumjeti Loisy-evo modernističko poimanje Isusova mesijanskoga dostojanstva, valja da se upoznamo s kraljevstvom Božjim ili kraljevstvom nebeskim, što ga je po njegovom shvaćanju propovijedao Isus.

Isus propovijeda kraljevstvo nebesko isključivo u eshatološkom smislu.⁴ Naskoro će bez prethodnih znakova na-

¹ In the other Words, Mr. Montefiore finds, that the Jesus of Loisy, Wellhausen and Co., is not the Jesus, whom alle the Christian Ages have loved and adored. *Isp. The Tablet*, 5. velj. 1910. str. 208.

² He would not allow that Loisy and Wellhausen are the best exponents of the New Testament records. *Ib.* str. 207.

³ „The Modernist“, kako zgodno opaža Rickaby, „here inculcates a freedom from preconceptionis which he is far from having secured for himself. As if he were not led by preconceived opinions, sixty-five of them . . . The Modernist, str. 32—33.

⁴ Isto — čini se — da drži i O. Holtzmann jer veli: „Aber das . . . verdunkelt nur die Erkenntnis, dass Jesu Predigt nach dem klaren Zeugnis Mc. 1, 15. und entsprechend seiner Stellung zum Täufer Iohannes von Anfang an eschatologischen Inhalt gehabt hat“. *Isp. „Leben Jesu“*. 1901. str. 128.

stupiti konac vremenâ; na svijetu će nastati posvemašnji preokret; zli će biti kažnjeni a dobri nagrađeni; nastat će za dobre era vječne pravde i sreće. „Zaista vam kažem“, veli Isus, „da imađe nekih među ovima, što stoje ovdje, koji neće okusiti smrti, dok ne vide kraljevstva Božjega gdje dolazi u sili.¹ Isus opisuje svoj slavan dolazak u kraljevstvu Božjem te veli: „Zaista vam kažem, da ovaj naraštaj ne će proći, dok se ovo sve ne zbude.“² Čitavo nam se Isusovo propovijedanje u Galileji i Jeruzalemu u kratko dovađa pred oči riječima: „Činite pokoru, jer se približi kraljevstvo nebesko.“³ Odašiljajući pak svoje apostole da propovijedaju, nalaže im Isus puku prikazati, da čini pokoru jer je kraljevstvo Božje blizu.

„Činite pokoru, jer se približuje kraljevstvo nebesko“ — propovijeda Isus. Mnogi će od slušateljâ još biti živi, kada dođe kraljevstvo nebesko.⁴ Zato pozivlje Isus sve, koji žele biti članovima kraljevstva nebeskoga, da budu ne samo pripravnici odreći se svih zemskih dobara te ostaviti i istu rodbinu, nego da odmah sve ostave, te da pođu za njim.⁵ On ne ište samo to, da ne budu škrti, nego da ne časeći časa ostave bogatstvo i brige ovoga svijeta. I od istoga rada odvrća Isus sve one, koji žele ući u kraljevstvo Božje.⁶ On svjetuje svojim učenicima, da čine dobro onima, koji ih proganjaju; da onomu, koji ih udari po obrazu, pruže i drugi obraz i da onome, koji im uzme tuniku, ne uskrate haljine. Sve to — jer je uvjeren, da se starom zakonu približuje konac, da ustupi mjesto eri mesijanskoj; eri vječne pravde i

¹ Mk. 8, 39. Mjesta iz sv. Pisma navodim većinom po prijevodu nadbiskupa Stadlera.

² Mk. 13, 30.

³ Mt. 4, 17.

⁴ Le royaume n'est pas seulement à venir, il est prochain et il arrivera inopinément. Les Évang. synopt. sv. I., str. 247.

⁵ La même perspective (du royaume prochain) aide à comprendre aussi pourquoi il exige de tous ceux qui aspirent au royaume, non la disposition à sacrifier éventuellement leurs biens et leurs affections de famille, mais à tout quitter immédiatement pour le suivre. L'Évangile et l'Église, str. 25.

⁶ Ce n'est pas seulement le souci inquiet pour les besoins corporels, mais le travail même qui est défendu ou déconseillé. L'Évangile et l'Église, str. 25.

sreće; jer je uvjeren, da će uskoro nastupiti konac svijeta te doći toli željkovano kraljevstvo Božje.¹

Život svih onih, koji će biti u tom kraljevstvu, bit će život svetosti; bit će život ljubavi, koja će sve s Bogom sjediniti. Svi će ovi provoditi sretan život ne samo u moralnom, već i u fizičkom pogledu. Ne imaju se prema tomu uzeti kao puka metafora riječi Isusove: „A kažem vam, da će mnogi od istoka i zapada doći i sjesti za stol s Abrahamom, Izakom i Jakobom u kraljevstvu Božjem“² te: „Zaista vam kažem, da ne ću više piti od ovoga roda trsova do onoga dana, kad ću ga piti novoga u kraljevstvu Božjem.“³

Historički Isus propovijeda dakle, da će uskoro doći konac svijeta — i kraljevstvo Božje. Novi će se Jeruzalem pojaviti uskoro i neočekivano. Ovo pouzdanje u skori konac svijeta te dolazak kraljevstva Božjega je za historičara prava bit evanjelja.⁴

Nužno se pitamo, što je držao Isus: koju će on imati ulogu u tome novom Jeruzalemu? Loisy veli, da se Isus smatrao odabranikom, koji će s ostalim sretnicima živjeti poput anđela u novom Jeruzalemu, u toj atmosferi radosti i mira, u obnovljenoj zemlji, u drugom nebu; koji će biti glavnim službenikom, poglavicom i kraljem u tome kraljevstvu. Isus je vjerovao, da će u tom kraljevstvu on biti namjesnik Božji — da će biti Mesija.

Isus prema tome nije bio Mesija u pravom smislu riječi za sve vrijeme javnoga naučavanja, već je tek držao, da će biti Mesijom, kad dođe kraljevstvo Božje. Isus nije — veli Loisy — bio Krist t. j. Mesija za javnoga svoga naučavanja, kao što ni oni, koji su mu vjerovali, nijesu bili za pravo članovi kraljevstva nebeskoga; on se poput sviju ovih nadao, da će za malo Otac nebeski ispuniti svoja obećanja...⁵ U jednom smislu bio je Isus Mesija, a u drugom smislu nije bio. On je bio Mesija, u koliko je bio pozvan, da osobno vlada

¹ L' Evangile et l' Eglise, str. 25.

² Mt. 8, 11.

³ Mk. 14, 25. L' Evangile et l' Eglise, str. 8. Les Evang. synopt. sv. I., str. 238.

⁴ L' Evangile et l' Eglise, str. 7.

⁵ Les Évang. synopt. sv. I., str. 242.

novim Jeruzalemom; on još nije bio Mesija, jer još nije bilo novoga Jeruzalema, te nije mogao da vrši pravoga mesijanskoga poslanstva.¹

To će i biti razlogom, da se Isus **nije nikada priznao Mesijom** niti čudesa tvorio, da dokaže, da je Mesija.² Isus nije nikada — veli Loisy — rekao za sebe, da je Mesija, i to ne samo, jer je možda htio izmaći osveti sa strane javne vlasti — nego jer njegovo djelovanje uopće nije bilo mesijansko djelovanje.³ Kad učenici sv. Ivana Krstitelja pitaju Isusa: Jesi li ti onaj, što će doći ili drugoga da čekamo“, odgovara im Isus: „Idite i javite Ivanu, što čujete i vidite. Slijepi progledavaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromašnima se propovijeda evanđelje.“⁴ To mjesto služi kao krasan dokaz, da se Isus već za svoga zemskoga života priznao Mesijom u pravom smislu riječi. Loisy primjećuje, da Ivan po svojim učenicima ne pita Isusa: „Jesi li ti Krist (t. j. Mesija)“ i to zato, jer kraljevstvo mesijanskoga još nije bilo, te zato Isus još nije vršio mesijanske uloge. Ivan pita: „Jesi li ti onaj, što će doći t. j. što će po odredbi Božjoj biti Krist ili Mesija.“⁵ Čudesnim djelima, što ih Isus nabraja, nije se on mogao poslužiti kao dokazom mesijanskoga njegova dostojanstva, jer on naprosto nije bio Mesija. Isus je nabrojivši ova čudesna djela htio tek pokazati, kako je došao da pripravi sve na dolazak

¹ Comme le royaume est essentiellement à venir, le rôle du Messie et essentiellement eschatologique... En un sens, Jésus était le Messie, et en un autre sens, il ne l'était pas encore. Il l'était, en tant qu'appelé personnellement à régir la nouvelle Jérusalem. Il ne l'était pas encore, puisque la nouvelle Jérusalem n'existait pas, et que le pouvoir messianique n'avait pas lieu de s'exercer. L'Évangile et l'Église, str. 53.

² Au cours de son ministère, Jésus ne parlait pas pour enseigner sa qualité de Messie, et les miracles qu'il faisait n'étaient pas pour la démontrer. Autour d'un petit livre, str. 83.

³ L'Évangile et l'Église, str. 54., 55. En fait, il n'y avait pas de Messie tant qu'il n'y avait pas de royaume... S'il ne se déclare pas Messie, c'est qu'il n'y a pas lieu; en un sens, il ne l'est pas encore véritablement, il ne l'est qu'en expectative. Les Évang. synopt., sv. I., str. 213.

⁴ Mt. 11., 5.

⁵ Jean ne dit pas: Es-tu le Christ? parce que le royaume n'est pas réalisé, et que Jésus n'est pas dans le rôle du Messie. Il demande plutôt si Jésus ne va pas être le Christ. L'Évangile et l'Église, str. 54.

kraljevstva Božjega; kako će u velikoj slavi doći naskoro s kraljevstvom Božjim, u kome će biti glavnim službenikom i namjesnikom Božjim — **u kome će biti Mesija.**¹ Jednako kad Petar veli Isusu: „Ti si Krist², ne misli time reći, da je Isus Mesija, već da je on određen da bude Mesijom.³ Da Isus za javnoga svoga života nije sebe držao Mesijom, najbolje potvrđuju riječi, što ih upravlja velikom svećeniku, kada ga ovaj pita, da li je Krist, Sin Božji t. j. Mesija. „Ti kaza“, veli Isus, „ali ja vam kažem: otsele ćete vidjeti Sina čovječjega, gdje sjedi s desne strane sile Božje i dolazi na oblacima nebeskim.⁴ Kako baš ovo časno mjesto t. j. desna strana sile Božje i dolazak na oblacima nebeskim označuje pravoga Mesiju, jasno je, da je Isus tim riječima htio reći, da još nije Mesija, **već da će naskoro biti Mesija**, i da će oni, što su prisutni, biti tome svjedoci. Napokon jedino tada, ako pretpostavimo, da je Isus sebi mesijansku zadaću pripisivao isključivo u eshatološkome smislu — možemo razumjeti, zašto je Crkva u vrijeme apostolâ učila, da je Isus postao Mesijom, nakon što je uskrsnuo i ušao u slavu nebesku, te u isto doba očekivala njegov dolazak kao Mesije. Crkva je naime u to doba držala, da Isus za zemskoga svoga života nije bio Mesija u pravome smislu riječi; on je imao tek postati Mesijom i to nakon svoga uskrsnuća te kao takav doći s kraljevstvom Božjim.⁵ Isus je za svoga zemskoga života samo pripravljaio ljude na svoj slavni mesijanski dolazak. Da je primitivna Crkva držala, da je Isus već za svoga zemskoga života bio Mesija, ona ne bi govorila o njegovome skorom **prvom mesijanskom dolasku** već naprosto o „**povratku** Isusovu“ ili o „**povratku** Mesijinom.“⁶

Dakle: **Historički Isus nije za javnoga svoga naučavanja bio Mesija, te se zato nije takovim ni priznao.** Historički Isus propovijeda, da će naskoro doći konac svijeta — i kraljevstvo Božje, u kome će on biti Mesijom. Drugim riječima:

¹ L'Évangile et Eglise str. 54.

² Mk. 8, 29.

³ . . . quand Pierre dit: Tu es le Christ il ne signifie pas que le Sauveur soit déjà dans l'exercice de la fonction messianique, mais qu'il est la personne désignée pour cette fonction. Ib.

⁴ Mk. 14, 61.—62.

⁵ Djela ap. 1, 11; 1. Kor. 4, 5; 1. Kor. 1, 8; 2, 25; 4, 8, itd.

⁶ L'Évangile et l'Eglise, str. 55.

Isus je mesijansko svoje dostojanstvo posmatrao isključivo eshatološkim.

Za Loisy-a je nadalje veliki problem: **kada je došao Isus do svoje mesijanske svijesti? Kako?** Pravi katolik ne poznaje toga problema! Isus — utjelovljena Riječ Božja — bio je kao čovjek već u početku svoga zemskoga bivstvovanja sebi svjestan mesijanskoga dostojanstva. Ovim pitanjem bavi se samo onaj, za koga je Isus puki čovjek, podvržen intelektualnim, moralnim i fizičkim zakonima poput ostalih ljudi. Ali kao što jabuka ne pada daleko od stabla, tako ni moderniste — na čelu im Loisy — ne idu dalje od svojih učiteljâ — racijonalistâ.

* * *

Učenjaci poput pariškoga profesora Stapfera, Wendta, B. Weissa, Harnacka, O. Holtzmannna i toliki drugi hoće da odgovore na pitanje: kako i kada je Isus došao do svoje mesijanske svijesti. Svracam osebnu pozornost na teoriju Stapferovu i Holtzmannovu, koje da se upoznamo i s racijonalističkim riješenjem toga tobožnjega problema, što ga daje jedan ili drugi liberalni protestant, koje da se osvjedočimo, kako moderniste — koji hoće da budu katolici — u racijonalistâ crpu svoju znanost.

Stapfer drži, da se Isusova vjera u njegovo mesijansko zvanje razvila iz njegova uvjerenja, da je on Sin Božji.

Mnogo časova provodi Isus osamljen u molitvi s Ocem svojim nebeskim. Isus ljubi Boga od onoga časa, kad ga je pobožna njegova majka naučila izgovarati njegovo sveto ime. Ljubav Isusova prema Ocu nebeskome plamti većma, što se više upoznaje s knjigama st. zavjeta, koje gotovo na svakoj stranici svjedoče očinsku ljubav Svemoćnoga Boga prema izraelskome narodu. Isus postavlja sebi dva pitanja: Zašto sam na svijetu? Koja je moja zadaća? te: Tko će biti Mesija? Kada će se pojaviti? Kakvo će djelo izvršiti?¹

Isus, već 18 godina star, dolazi do uvjerenja, da je on Mesija. To mu je uvjerenje kasnije utvrdio sam Otac

¹ E. Stapfer: „Jésus Christ avant son ministere“ str. 188. — Lepin: „Jésus Messie et Fils de Dieu“, 1910. str. 173.

nebeski prigodom njegova krštenja. Time je došao do sigurnoga odgovora na prvo pitanje. Sada valja da bude na čistu i glede drugoga: Kakav će on biti Mesija? To je pitanje prouzročilo užasnu krizu u njegovoj duši. Ideal, što ga je on imao o svome mesijanskom poslanstvu dolazi u sukob s lažnim idejama okoline njegove o budućem Mesiji. On u toj krizi pobjeđuje te ne će da teži za vremenitim i zemskim, nego za religioznim i moralnim kraljevstvom, što će vladati ljudskim srcima.¹ Pripovijedanje, što ga o kušnji Isusovoj nakon 40-dnevnoga posta čitamo u evanđelju, simbolički je tek izražaj druge krize, što se odigrala u duši Isusovoj.²

Sve dosad Isus ni ne sluti, da mu kao Mesiji valja uopće trpjeti, a još manje, da mu valja umrijeti! Silna oporba, što no se digla protiv njega dovela ga do toga, da je iznajprije stao naslućivati muku i smrt — sve dok nije došao do čvrstoga uvjerenja — da Mesija valja da mnogo trpi i napokon umre.³

Slično rješava taj problem O. Holtzmann. Kada je Ivan Krstitelj — veli on — propovijedao, svi vrve k njemu da se pokrste, te da se priprave na dolazak kraljevstva Božjega. I Marija nagovara Isusa da ide i da se dade krstiti. On isprva veli, da sebi nije svijestan, da je išto sagriješio pa ne vidi razloga, da čini pokoru i da se dade krstiti. No ipak razmišljaše o tome; napokon reče: **ako je moguće sagriješio, da mu se to dogodilo sigurno iz neznanja** — i pođe, da se dade krstiti.⁴

¹ E. Stapfer: „Jésus Christ avant son ministere“, str. 152, 153; — Lepin: „Jésus Messie et Fils de Dieu“ 1910., str. 174.

² Ib. str. 162., 163., 176. — Lepin: Ib.

³ Ib. str. 222., 223. — Lepin: Ib. str. 175.

⁴ ... sein eben gesprochenes Wort (quid peccavi, ut vadam et baptizer ab eo) könnte vielleicht auf Unwissenheit beruhen, er könnte also unwissentlich doch gesündigt haben. Isp. O. Holtzmann, *Leben Jesu* 1901. str. 100. Ovo tvrdi Holtzmann na temelju jednoga apokrifnoga evanđelja. Anglikanac, nekoć Židov Ederšheim zabacuje ovo evanđelje veleći: „The heretical Gospels put into the mouth of the Virgin-Mother an invitation to go to that baptism, to which. Jesus is supposed to have replied by pointing to His own sinlessness, except it might be on the score of ignorance, in regard to a limitation of knowledge... Isp. *The life and times of Jesus the Messiah*, 1907, sv. I. str. 279.

Ivan dakle krsti Isusa. Prigodom krštenja čuju se riječi iz neba: „Ovo je Sin moj ljubezni, koji mi je omilio.“¹

Po svemu tomu, kako nam evanđelje stvar pripovijeda, valja zaključiti, da je to bila neke vrsti vizija poput onih vizija, što su je imali proroci staroga zavjeta, kada ih je Bog na proročko zvanje pozvao. Sve se to dakle odigralo tek u Isusovoj duši.² On dobiva objavu odozgo, da je Mesija. Ovaj Isusov doživljaj prigodom njegova krštenja ne gubi ništa od svoje vrijednosti i značenja, ako se pretpostavi kao puki događaj unutrašnjega Isusova duševnoga života.³ Nipošto pako nije ta vizija plod bolesne mašte. Naprotiv je sigurno, da Isus zasnjeđuje takovu jasnoću i sigurnost sudjenja, takovu čvrstoću volje... te je posve isključeno, da je ta vizija bila plod duševne Isusove bolesti.⁴

Tom se zgodom u Isusu probudila vjera u njegovo mesijansko dostojanstvo. Odsada je Isus čvrsto uvjeren, da je on Mesija. Dok malo prije ne isključuje posvema osobnoga grijeha, sad je siguran, da će naskoro biti sucem dobrim i zlina. Nakon ovoga suda bit će on namjesnikom Božjim na zemlji, kraljem u vječnome kraljevstvu.⁵

Isusa je posve nenadano i neočekivano zatekla objava, da je on Mesija. Zato i nije mogao odmah vidjeti posljedice, što ih je krila njegova vjera u mesijansko dostojanstvo, na koje se čutio pozvanim. Valja da još mnogo razmišlja o dobivenoj objavi, da spozna potpuno njezino znamenovanje. I zato ga Duh Božji, koji je nad njega sašao prigodom krštenja, vodi u samoću, da razmišlja... kako da on izvrši svoju zadaću?⁶

Isus je sebi svjestan da je Mesija; on treba da bude sucem dobrim i zlina, gospodarom obnovljenoga svijeta. Jest,

¹ Mk. 1, 11.

² Und doch dürfte es durch die ganze Art des Vorganges fest stehen, dass er sich auf dem geistigen Gebiete, aber in der Seele Jesu abgespielt hat... Das Taufenerlebnis Jesu ist also eine Berufungsvision, gleich den Berufungsvisionen der alttestamentlichen Propheten. O. Holtzmann o. c., str. 105.

³ K tomu dodaje: Das weltgeschichtlich und religionsgeschichtlich Bedeutsame ist doch jedenfalls das Erwachen des Glaubens Jesu an sich als den Messias. Ib. str. 106.

⁴ Ib. str. 106.

⁵ Ib. str. 107.

⁶ Ib.

on je sebi svijestan, da mu je Otac nebeski obećao, da će dobiti gospodstvo nad svijetom; ali mu nije zapovjedio ni dozvolio, da sâm svojom rukom za ovim gospodstvom segne. Jedini put, kojim je Isus mogao doći do gospodstva nad svijetom, bio je ustanak i pobuna. Cijeli izraelski narod držao je, da će Mesija neprijatelje pravoga Boga uništiti, da će Jeruzalem biti glavnim gradom novoga svijeta itd.¹ Ali on vidi, da bi taj put vodio do potpunoga poraza; ubrzo mu dolazi misao, da bi značilo pokloniti se đavlu, ako bi segnuo za gospodstvom nad svijetom. Nije to cilj njegovu zvanju. Na srcu mu leže vječne stvari.² Isus svladava napast jer je pisano: „Gospodinu Bogu svojemu se klanjaj i njemu jedinomu služi.“³

Evo druge napasne misli. Sve očekuje Mesiju. Valja dakle da se Isus javno takovim prizna. Kako će njemu, siromašnome zanatliji iz Nazareta vjerovati, osobito ne pođe li u susret političkim željama cijeloga izraelskoga naroda. Zašto da se on velikim kakovim čudom ne objavi cijelome puku izraelskom kao Mesija? Zašto da se ne spusti s visine jeruzalemskoga hrama — a da se ni najmanje ne ozledi? Premda je Isus sebi svijestan, da ga Otac nebeski vazda štiti, on ipak ne će da na taj način izazivlje pomoć Božju, jer je pisano: „Ne kušaj Gospodina Boga svojega.“⁴ Isus odbije i ovu napast i čvrsto odluči nikome ni riječi ne reći, da je on Mesija. Izraelski narod ne bi priznao Mesiju bez političkih ciljeva; Mesiju, koji ne bi čudesima mogao dokazati svoje mesijansko poslanstvo.⁵

Napokon evo još jedne napasti: Isus-Mesija — ogladni! Zašto da se kamenje ne pretvori u kruh, da sebi Mesija utiša

¹ Jesus hatte im Augenblicke seiner Taufe im Jordan die Offenbarung erhalten, er sei der Messias. Darin lag für ihn eine gewaltige Versuchung. Wie wird das innere Leben des Menschen Jesu antworten auf die Gottesoffenbarung, dass ihm das Richteramt über alle Menschen, die Herrschaft über die Welt der Vollendung verheissen sei? O. Holtzmann o. c., str. 108.

² In die Ordnungen des Völkerlebens gewaltsam einzugreifen, das war nicht der ihm von Gott zugewiesene Beruf... Ihm lagen ewige Dinge am Herzen... Ib., str. 114.

³ Lk. 4, 8.

⁴ Mk. 4, 12. — Ib. str. 114.—115.

⁵ Ein Messiasanspruch ohne entsprechende politische Thätigkeit und ohne Bewahrung durch Wunder wäre doch nicht verstanden worden. Ib., str. 116.

glad? Tã Ivan Krstitelj reče: „... jer vam kaŕem, da moŕe Bog od kamenja ovoga podignuti djecu Abrahamu.“¹ Isus svladava i ovu napast. Čvrsto se pouzdaje u buduću svoju slavu... On se tješi riječima: „Ne ŕivi čovjek o samome hljebu, nego o svakoj riječi, koja izlazi iz usta Boŕjih.“² Bog mu je objavio, da je on Mesija; to mu je hranom u oskudici — to ga hrabri i jača.³

Kađ je Ivan Krstitelj bio uhvaćen, počinje Isus javno propovijedati. Nije dugo potrajalo, on nailazi na silne poteškoće i on se većma i većma uvjerava, da će tek nakon gorkih muka i smrti ući u slavu svoju.⁴

Evo nas napokon k Loisy-u, vjernom sljedbeniku racionalističke teorije o evoluciji Isusove mesijanske svijesti. Ponajprije drŕi Loisy posve sigurnim, da je Isus u poćetku svoga javnoga ŕivota bio sebi svjestan, da je pozvan za Mesiju. Mnogi su — veli on — drŕali, da je Isus poćeo propovijedati, a da sebi nije bio svjestan mesijanskoga zvanja; tek tijekom javnoga svoga naućavanja spoznao je Isus, da je pozvan, da bude u novom Jeruzalemu namjesnikom Boŕjim — da bude Mesijom i to neŕto malo prije nego li ga nekoji ućenici na usta Petrova takovim priznadoŕe. Misli Loisy na Renana i njegove pristaŕe. Ovaj se nazor Loisy-u ne čini ni nemogućim ni nevjerojatnim; ali on imade dosta ozbiljnih razloga, da ne prijanja uza nj. Ta javan je ŕivot Isusov bio ćaŕa puna gorkih iskustvã. Ako Isus nije već u poćetku svoga javnoga ŕivota znao, da je pozvan za Mesiju, kako je kraj tolikih gorkih, ŕto ih je iskusio, mogao najednom doći do uvjerenja, da će on biti Mesijom?⁵ Poteškoće ŕto ih je susretao, morale su u njemu poroditi dvojbu o cijelome tomu neposrednom dolasku

¹ Mt. 3, 9.

² Mk. 4, 4.

³ Er hat das Gotteswort gehört, dass er der Messias ist; dieses Gotteswort ist ihm gerade im Augenblick der Entbehrung eine Speise, die ihn ermutigt und ihm Kraft gibt. O. Holtzmann o. c., str. 117.

⁴ ... so kann es auch recht wohl Gotteswille sein, dass diese Leiden in einem schmähhchen Tode gipfeln, damit von diesem dunkeln Hintergrund sich die grosse künftige Herrlichkeit um so strahlender abhebe. Ib. str. 261.

⁵ On ne voit pas bien pourtant comment les expériences faites par Jésus auraient pu l'amener à se croire Messie, dans le cas où il n'en aurait pas été d'abord persuadé. Les Evang. synopt. sv. I., str. 212.

kraljevstva Božjega i njegovu mesijanskom zvanju.¹ K tome nam ni evanđelja ne daju svjedočanstva za evoluciju mesijanske njegove svijesti. Za takovu evoluciju ne dostaje uopće onako kratko vrijeme, kao što je trajao javan Isusov život. Isus imade u početku javnoga svoga naučavanja čisto religiozno i moralno poimanje kraljevstva, što ga propovijeda, te uvjetâ, što utiru put u to kraljevstvo; on je već u to doba sebi svjestan neobičnoga autcriteta, što jamči za vrijednost ovoga poimanja i njegovo ostvarenje.²

Kako je dakle došao Isus do svijesti mesijanskoga svoga zvanja? Kritičar može da nagađa — veli Loisy — da je Isusovo sinovsko čuvstvo prema Ocu nebeskome preticalo... njegovu mesijansku svijest; duša se naime Isusova, molitvom, pouzdanjem i ljubavlju uspela do najvišega stupnja sjedinjenja s Ocem nebeskim, tako te je ideja mesijanskoga zvanja jednostavno okrunila ovaj unutrašnji rad njegove duše. U djelu „Les Évangiles synoptiques“³ iznosi Loisy savršeniju hipotezu o evoluciji Isusove mesijanske svijesti: Već u njegovoj nježnoj dobi obuzimlje Isusovu dušu religiozno čuvstvo i pouzdanje, što ga je cio izraelski narod imao u obećanja Božja. Isus je u skromnoj kućici u Nazaretu provodio život proniknut dubokom pobožnošću; čista se njegova duša rascvijetavala... pod okom Oca nebeskoga. Time je Isus bivao sve većma i većma Sinom Božjim⁴... Ivan propovijeda, krsti i odrešuje od grijehâ —

¹ Les difficultés, qui ne tardèrent pas à compenser les succès, auraient plutôt suggéré le doute que la certitude à l'égard du grand avènement et de tout ce qui s'y rapportait. Ibid. l. c. U ostalom ovaj razlog vrijedi i proti Loisy-voj teoriji o evoluciji mesij. Isusove svijesti.

² Jésus arrive tout formé pour son rôle quand il commence à prêcher. Ib. str. 213.

³ Le critique peut conjecturer que le sentiment filial a précédé et préparé la conscience messianique, l'âme de Jésus s'étant élevée par la prière, la confiance et l'amour, au plus haut degré d'union avec Dieu, en sorte que l'idée de la vocation messianique a couronné comme naturellement ce travail intérieur. L'Évangile et l'Église, str. 56.

⁴ ... on pourrait dire que Jésus, dans l'humble maison de Nazareth, avait grandi en fils de Dieu, par la piété, par l'épanouissement de son âme pure sous le regard du Père céleste... Les Évang. synopt. sv. I. str. 408.

jer će skoro doći općeniti sud... te kraljevstvo nebesko... Isus se odluči, da poput drugih pođe do Ivana, da se dade krstiti; ali on ide k Ivanu s mnogo većim zanimanjem za kraljevstvo, što ga propovijeda Ivan... koji za sebe veli, da je preteča Mesijin.¹ Isus — Sin Božji, u koliko je sebi svjestan jedinstva s Ocem nebeskim — dade se krstiti od Ivana.² U tom času bude mu odozgo objavljeno, da on ima da bude izraelskom narodu obećani Mesija.³

Isus je prema tome došao prigodom svoga krštenja do mesijanske svoje svijesti i zato je njegovo krštenje najvažniji događaj u njegovome životu. Pripovijedanje evanđelja o toj zgodi ne ima se uzeti doslovce. Kršćanska je tradicija ovdje kao i drugdje preobrazila isključivo unutrašnji pojav Isusove duše u izvanjsku scenu te u materijalnu činjenicu.⁴ Kršćanska je predaja svela na jednu jedincatu točku cijeli psihološki proces, što se odigrao bio u Isusovoj duši.

Prigodom svoga krštenja spoznao je Isus potpunoma, da on po odluci Oca svoga nebeskoga ima biti Mesijom. Cijeli njegov predašnji život nije bio ništa drugo doli priprava na ovaj važan čas, kada će u njegovoj duši bljesnuti svjetlo i on spoznati mesijansko svoje zvanje. Ako i jest istina, da je Isus prigodom svoga krštenja spoznao svoje mesijansko zvanje, to ipak još uvijek ne zna, kako će izvršiti svoju zadaću, koju mu je Otac njegov nebeski opredijelio. Budućnost će ga tek poučiti o posebnoj formi njegove mesijanske uloge! Ova progresivna pouka, dijelom rezultat iskustva, traje sve do njegove smrti.⁵

Isus je Mesija. Kako da izvrši svoju ulogu? On ide u pustinju — da o tom razmišlja. Isus, koji je dosad provodio

¹ Les Évang. synopt. sv. I. str. 206.

² Samo se po sebi razumije, da ne govori o Isusu Sinu Božjemu u metafizičkom smislu.

³ Jésus, déjà fils de Dieu par la conscience intime de son union avec le Père céleste, eut l'intuition suprême de sa mission providentielle, et qu'il se sentit le Fils de Dieu, le Messie promis à Israël... Ib. str. 408.

⁴ Ib. str. 409.

⁵ Comment il accomplirait cette mission, c'est ce que l'avenir devait peu à peu lui apprendre... et l'on peut dire que cette instruction progressive, qui résultait en partie de l'expérience, a continué jusqu'à sa mort. Ib. str. 408.

isključivo tesarski život, valja da razmišlja, prije negoli se dade na propovijedanje svoga evanđelja. Duh, koji je Isusa pozvao na mesijansko dostojanstvo, povede ga u pustinju, gdje je trebalo da ga davao kuša. Ideal njegova mesijanskoga cilja dolazi u spor s fantastičkim, svjetskim naziranjem okoline svoje o budućem Mesiji. Njegov ideal pobjeđuje i Isus odluči: obraćati srca ljudska te ih pripravljati na skori dolazak kraljevstva Božjega...¹

Isus dobiva tijekom vremena sve jasniju sliku o svomu mesijanskome poslanju. Zamalo zarobiše Ivana Krstitelja. Taj je događaj proizveo takav utisak na Isusa, da se konačno i neopozivo odlučio propovijedati: skori dolazak kraljevstva Božjega, u kome će on biti namjesnikom Božjim, Mesijom u punome smislu riječi.

Sve do sada Isus ni ne sluti, da mu valja umrijeti. **Tijekom svoga javnoga života tek nagađa, da bi mogao sramotnom smrću svršiti.** On se pouzda je, da Otac njegov nebeski ne će toga dopustiti. **Ova ga iluzija prati do zadnjega daha njegova života.**

Isus — veli Loisy — ne ide u Jeruzalem, da ondje umre, već da — stavivši svoj život na kocku — pripravi ljude na... dolazak kraljevstva Božjega.² Poteškoće, što ih je dosada susretao, dadoše mu vrlo nejasno naslućivati, da mu je možda prije umrijeti, negoli ude u svoju mesijansku slavu. Približavajući se sve većma gradu Jeruzalemu obuzimlje njegove učenike strah. Oni su naslućivali opasnost Isusova poduzeća. Vjera im njihova nije posvema zatvorila oči pred krutom zbiljom. To će po svoj prilici biti razlogom, da Petar veli Gospodinu: „Eto, mi smo ostavili sve, i pošli smo za tobom; šta će dakle biti nam.“³ A Isus im odgovara: „Zaista vam kažem, da ćete vi, koji ste pošli za mnom, u preporodu, kad bude Sin čovječji sjedio na prijestolju slave svoje

¹ La solution du conflit est le programme que Jésus a voulu suivre et qui s'est affirmé, devant les mêmes tentations, pendant toute la durée de son ministère : préparer les hommes à l'avènement du royaume par la conversion du cœur... Les Évang. synopt. sv. I., str. 427.

² Jésus n'allait pas à Jérusalem pour y mourir ; il y allait pour préparer et procurer, au risque de sa vie, l'avènement de Dieu. Ibid. str. 214.

³ Mt. 19, 27—29.—lb.

sjediti na dvanaest prijestola i suditi nad dvanaest koljena Izraelovih“.

Ali i sam je Isus sve više naslućivao, da njegovu poduzeću prijeti ozbiljna pogibao. Ipak misli, da bi bio slabe vjere, kad bi posumnjao o neposredno slijedećem dolasku kraljevstva Božjega; da bi bio nepokoran Ocu nebeskomu, ako bi se odlučio, da šutnjom izmakne pogibli, koju je naslućivao. Napokon i za njega vrijede riječi, što ih je rekao učenicima: „Jer tko hoće dušu svoju da spasi, izgubit će ju, a tko izgubi dušu svoju... spasit će ju.“¹ Ako je Otac nebeski odredio, da on po svojoj smrti uđe u slavu svoju mesijansku, to dolazak kraljevstva Božjega ne bi bio preskupo plaćen. Moglo bi se eventualno i to dogoditi. Sve je dakle to još uvijek puko nagađanje... Uza sve to je Isus pun pouzdanja. Moć Božja natkrijuje zlobu ljudsku... Isus ne vidi dâ, on ne će da vidi ništa drugo negoli ideal svoj i nade svoje... On se još uvijek nada, da će Otac nebeski izvršiti svoja obećanja — i zato je u njega jako sinovsko pouzdanje. On je svojim učenicima preporučivao pouzdanje kao najglavniju dužnost — prema Ocu nebeskom.²

Vrijeme se Pashe približilo. Mnoštvo stranaca navrvi po običaju u Jeruzalem, te Isus počinje propovijedati. Učenici se opet ohrabriše; oni su uvjereni, da će — sad na — doći kraljevstvo Božje i njihov učitelj zaposjesti kraljevski prijesto svoj. Ali gle! Isus odista odvažno propovijeda; goni trgovce iz hrama, upliv mu na puk sve većma raste, napada na svećenike, književnike i farizeje. Sve je to silno razdražilo vjerske poglavice i oni odluču da ga uhvate... i namjesniku izruče. Situacija se nije mogla drugojačije da svrši negoli čudom ili katastrofom... Isus predviđa katastrofu, ali uza sve to očekuje čudo, jer se još uvijek pouzdaje u skori dolazak kraljevstva mesijanskoga — kraljevstva Božjega.³

¹ Lk. 9, 24.

² S'il était dans les desseins du Père que le Christ n'entrât dans sa gloire que par la mort, l'avènement du royaume n'était pas encore payé trop cher... Jésus ne voyait, ne voulait voir que son idéal et son espérance. Les Évang. synoptiques, sv. I. str. 215.

³ Jésus n'avait pas laissé de la (la catastrophe) prévoir, mais il n'avait pas cessé non plus d'espérer le miracle, parce qu'il comptait toujours sur l'avènement du royaume. Ibid. str. 218.

Govor učenicima prigodom posljednje večere također dokazuje, da je Isus bio uvjeren, da stoji na pragu posvemašnjega preokreta. Evo možda sutra kraljevstva Božjega — no možda me prije njegova dolaska čeka užasna kriza... U vrtu Getsemani pada na zemlju i moli, da bi ga mimoišla ura, ako je moguće. „Abba, Oče“, veli Isus, „sve je tebi moguće odnesi kalež ovaj od mene“.¹ U molitvi svojoj nalazi utjehu i on se utvrđuje u pouzdanju prema Ocu svome nebeskomu... Ne potraje dugo i evo iznenada Jude s vojnicima te Isus bude uhvaćen... Pred Pilatom se nazivlje kraljem židovskim. To je čin odvažnosti, iskrenosti, ali ujedno i posljedni čin njegove vjere. On govori vazda pouzdavajući se u svoga Oca nebeskoga, što ga je poslao... On bez sumnje do zadnjega časa očekuje pomoć — koju mu je jedino smrt imala donijeti... Razapet na Golgoti s dva razbojnika umire Isus oko treće ure poslije podne nakon povika, što je zapanjio prisutnike².

Što je nagnalo Judu, da je Isusa izdao? O. Holtzmann veli, da je nemoguće točno odrediti prave razloge, što su Judu nagnali na taj korak. Uza sve to možemo Judu ispričati. Po svoj prilici Juda nije bio prisutan onom zgodom, kadno je Isus priznao Petru i drugim nekim učenicima, da je Mesija, te im ujedno naložio, da o tome nikomu ništa ne govore. U tom slučaju Juda nije znao, da je Isus Mesija, jer bi se inače sigurno bojao bio budućega svoga suca. Moguće da se u di nije svidio postupak Isusov u Jeruzalemu — upravo kad se mnoštvo Židova ondje sabralo, da slavi Pashu.³ Juda je bio napokon siguran, da će Isus morati umrijeti, pa je zato mislio, da će biti bolje, da ga on sam izruči, te tako spasi život svoj i svojih prijatelja od smrti, koja je i njima svima sigurno prijela.⁴

Jednako nastoji i Loisy, da ispriča nedjelo Judino. Jedino je Juda, drži Loisy, znao razloge, koji su ga nagnali, da

¹ Marko 14, 36.

² Les Évang. synopt., sv. I. str. 219, 222.

³ ... nur die Gemeinschaft Jesu ging ihre eigene Wege. Tako veli O. Holtzmann nakon što je istaknuo zajedničko slavlje Židova u Jeruzalemu prigodom tadanje Pashe. Isp. Leben Jesu, str. 352.

⁴ Wenn nun Judas wircklich den Tod Jesu für unausbleiblich hielt... dann mochte er hoffen, wenn er selbst Jesus in die Hand seiner Gegner lieferte, vielleicht nicht bloss seine eigene Person, sondern auch die anderen Freunde vom sicheren Untergang zu retten. Ibid. str. 352—353.

izda svoga učitelja. Prvi je i glavni razlog njegovu koraku bilo razočaranje. Možda je on bolje od sviju drugih vidio da nema izgleda, da će se nade Isusove ostvariti; dapače, da im svima prijete pogibao života.¹

Prema tome historički Isus nije imao ni na kraj pameti, da smrću svojom otkupi ljudski rod. **Isusova smrt kao „smrt otkupljenja“ je plod vjere i pieteta kršćanske predaje.** Kršćanska je predaja preobrazila historičkoga Isusa. Vidjeli smo već, da najstarija kršćanska predaja drži, da je Isus postao Mesijom nakon svoga uskrsnuća. Vjera najstarije kršćanske predaje u Isusovo uskrsnuće triumfira nad njegovom sramotnom smrću. Razapeti Isus ulazi nakon uskrsnuća u besmrtnu slavu svoju i postaje Mesijom. U tome stadiju ne ističe kršćanska predaja nikakvo osebno znamenovanje muke i smrti Isusove. Ona posmatra njegovu smrt tek jedino kao providnosni uvjet njegova uskrsnuća; uvjet, što ga je Bog htio, a Isus prihvatio².

Ali sv. Pavao nalazi u muc i smrti Isusovoj osebno znamenovanje — bez obzira na njegovo uskrsnuće. Osoba i uloga Isusova imadu općeniti značaj... Isus je Spasitelj sviju ljudi; on je svojom smrću izmirio cijelo čovječanstvo s Bogom — on ga je otkupio. **Sv. Pavao pripisuje dakle prvi muc i smrti Isusovoj ekspiatorni karakter.** Teologija Pavlova ne može da bude bez utjecaja na redaktore evandeljâ. Tako evandelistâ Marka odaje terminologija Pavlova, kad veli: „Jer i Sin čovječji nije došao da mu služe, nego da služi i dušu svoju dade u otkup za mnoge“. Jednako se stvar ima s opisom posljednje večere. Prvotan tekst sv. Luke glasi: „Jer vam kažem, da ne ću piti od roda trsova, d'ok ne dođe kraljevstvo Božje. I uzevši hljeb, dade hvalu i prelomi i dade im.“ Ovaj prvotan tekst ne će ništa drugo da kaže, nego da je Isus pružio svojim učenicima kalež i kruh gledajući u duhu smrt, koja mu prijete te kraljevstvo Božje, u kome će se sa svojim ujediniti. **Isus ne ističe ekspiatornoga značaja svoje smrti; nije mu na umu da smrću svojom otkupi čovječanstvo.** Taj

¹ Il ne voyait pas du tout s'approcher le royaume, et il voyait venir la mort. Les Évang. synopt. sv. I. str. 219.

² La mort n' était que la condition providentielle de la resurrection, condition voulue de Dieu, acceptée de Jésus. L'Évangile et l'Eglise, str. 70

smisao dobilo je spomenuto mjesto tek kasnije, kad mu se dodadoše slijedeće riječi uzete iz prve poslanice sv. Pavla Korinćanima: Ovo je tijelo moje, koje se daje za vas; ovo činite na moj spomen. Ovaj je kalež novi zavjet u krvi mojoj, koja će se za vas prolijevati.“ Simboličkim riječima „ovo je tijelo moje“ i „ovo je krv moja“ hoće sv. Pavao da autorizira naređenje euharistije i u njoj pokaže trajan znak otkupljenja ljudskoga roda po smrti Isusovoj.¹

Prema tome se opis posljednje večere razvio u opis euharistične institucije utjecajem Pavlove teorije o euharistiji, što neposredno slijedi iz njegove (Pavlove) teorije o otkupljenju roda ljudskoga po smrti i mucí Isusovoj na križu.²

Nauka je Pavlova imala svoj utjecaj i na drugo evanđelje sv. Marka u opisu posljednje večere. Samo se po sebi razumije, da redakcija drugog evanđelja nije mogla biti bez utjecaja na redakciju prvoga evanđelja. Ne obaziremo li se na ovaj utjecaj Pavlov na sinoptike, evo, što su ovi htjeli reći: „I dok su oni jeli, uze Isus hljeb, blagoslovi ga, prelomi ga i dade im i reče: ovo je tijelo moje. I uzevši kalež i hvalu davši dade im; i oni su pili iz njega svi. I on im reče: Zaista vam kažem, da ne ću više piti od roda trsova do onoga dana, kad ću ga piti novoga u kraljevstvu Božjem.“³ **Iz tog opisa razabiremo jedino to, da Isus naslućuje svoju skorú smrt, ali ne, da on smrću svojom kani otkupiti ljudski rod.⁴**

Duboka vjera i veliki pietet prema osobi Isusovoj vodi kršćansku predaju još dalje od povijesti. Nije joj dosta vjerovati protiv povijesti, da je Isus smrću svojom otkupio svijet. Isus umire po odluci Božjoj; smrt nije za njega propast velike iluzije; što više, Isus je sebi bio svjestan, da će on smrću svojom ispuniti različita proroštva; on je dakle mnogo prije znao, da će biti žrtvom krvave drame; on je preorekao razne scene skore muke svoje; on je preorekao, da će ga Juda iz-

¹ Les Évang. synopt., sv. I. str. 181.

² Ib. str. 116—117.

³ Autour d'un petit livre, str. 237.

⁴ ... dans ce récit court, il y a bien l'idée de la mort prochaine, mais non celle de l'expiation. Ib. str. 238.

dati, učenici ga ostaviti i razbjeći se, da će ga se Petar odreći.¹ Kršćanska predaja hoće da u svome pietetu očuva dostojanstvo osobe Isusove za njegove smrtne katastrofe. Zato i čitamo u evanđelju, da se Isus potpuno predaje u volju očevu veleći: „... ali ne moja volja nego tvoja neka bude“.² On se posve slobodno predaje neprijateljima veleći Pilatu: „Ne bi imao nikakove vlasti, kad ti ne bi bilo dano od ožgo.“³ Pokoravajući se Ocu nebeskom ravnodušno se predaje u ruke nekolicine za spas cijeloga čovječanstva. Pietetu, što ga je imala kršćanska predaja, imamo zahvaliti mjesto, koje veli: „A bijaše oko šeste ure, i tmine nastaje po svoj zemlji do ure devete. I pomrča sunce i zavjes hramski razdrije se na pola. I povikavši Isus iza glasa reče: Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj. I rekavši ovo, izdahnu. A vidjevši satnik, šta bi, proslavi Boga govoreći: Zaista, ovaj čovjek bijaše pravednik“.⁴

Napokon: Isus nagovara žene jeruzalemske, moli se za svoje krvnike, upravlja utješljive riječi na jednoga od razbojnikâ itd. Tim crtama hoće kršćanska predaja da pokaže svoju vjeru u veličinu i dobrotu Spasiteljevu.⁵

* * *

Vidjeli smo, da je prema Loisy-ovoj teoriji **historički Isus propovijedao kraljevstvo Božje isključivo u eshatološkom smislu**. Loisy time ne tvrdi ništa nova, nego se jednostavno povodi za Renanom, Reimarom, Schwesterom, Keimom, Schwartzkopffom, I. Weissom, H. I. Holtzmanom itd.⁶ **On se ne žaca ustvrditi, da je Isus u tom slučaju**

¹ Les Évang. synopt. sv. I. str. 180.

² Lk. 22, 42.

³ iv. 19, 11.

⁴ Lk. 23, 44—48.

⁵ . . . sont des traits d'édification où l'on a voulu représenter la grandeur et la bonté vraiment divines du Sauveur. ib. str. 182.

⁶ La predicación de Jesús acerca del juicio final y de la venida del reino mesiánico ha dado mucho que hablar y disparatar á los racionalistas. Todos ó casi todos están acordes en que Jesús erró en este punto . . . Cuando, pues, Loisy nos repitió lo mismo con los mismos viejos argumentos en su libro L'Évangile et l'Eglise, non hizo por cierto ningún descubrimiento. Isp. Ensayo de comentario al decreto „Lamentabili“. sv. II str. 36—37.

bio u zabludi. Ne će on da time dođe u sukob s istinama katoličke vjere, jer veli: drugo je historija i kritika, a drugo teologija i vjera. **Historička je činjenica, da je Isus držao, da će još za njegova života nastupiti konac vremenâ . . . te doći kraljevstvo Božje . . . itd. Dakle je historički Isus bio u zabludi.**

Sva mjesta, za koja Loisy drži, da utvrđuju ovo shvaćanje, jesu autentična, dok druga mjesta, koja se protive ovoj temeljnoj tezi Loisy-evoj — nijesu autentična. Ta je mjesta dodala kršćanska predaja; ona su dakle plod kasnije alegorizacije i idealizacije nauke Isusove.

Ako je tomu tako, tada Crkva zajedno s dogmama nema nikakova temelja; ako dopustimo, da je Isus bio u zabludi... tada Crkva ne čuva vjerno i ne nauča nepogrješivo objavu Božju.¹ Ali će Loisy: **Historički Isus nije nikada ni imao na umu osnovati Crkvu, koja će trajati kroz nebrojeno vijeková — dok napokon ne dođe konac svijeta i on u slavi svojoj, da sudi živim i mrtvima.**² Uopće sva mjesta, koja obaraju tezu Loisy-evu kao nehistoričku — naprosto nijesu autentična. Sva ta mjesta govore o **Kristu vjere — a ne o Kristu historije.** Veli dapače Loisy:³ „Čovjek, koji bez predrasuda posmatra historičkoga Isusa, mora reći, da je Isus bio u zabludi ili da veći dio njegove nauke u sinoptičkim evanđeljima nije autentičan.“⁴

Nadalje tvrdi Loisy, da se Isus nije nikada priznao Mesijom u pravom smislu riječi — jer za javnoga svoga naučavanja još nije bio Mesija. U toj se tvrdnji

¹ Luego Loisy yerra contradicendo el dogma más fundamental de la Iglesia católica. Parece increíble que no retroceda ante tales consecuencias . . . Ensayo de comm. al decreto „Lamentabili“, str. 38.

² Les Évang. synopt, sv. I, str. 190—191.

³ Autour d'un petit livre, str. 68.

⁴ Obige These ist — veli Heiner — von grundsätzlicher dogmatischer Tragweite; denn sie stellt den Forscher im Namen der voraussetzungslosen Forschung vor das Dilemma . . . im ersten Falle ist Christus nicht Gott; im anderen Falle sind die Evangelien nicht zuverlässig und können deshalb ihren normativen, allgemein gültigen Character nicht zu Recht besitzen. Also eine sehr verhängnisvolle Konsequenz für die Grundlagen des Christentums. Isp. Der neue Syllabus Pius X., 1908. str. 152.

povodi Loisy za liberalnim Wellhausenom¹ i Wrede-om.² Čini se, da je racionalista O. Holtzmann ipak nešto umjereniji. On drži, da je Isus bio čvrsto uvjeren, da je Mesija — ali se bio za kušnje u pustinji odlučio, da o svom mesijanskom dostojanstvu ne će nikome govoriti. Nakon dvogodišnjega javnoga naučavanja prizna se Mesijom Petru i nekim ostalim učenicima. Petar se i drugovi začuđeni pitaju: odakle Isus znade, da je on Mesija? Koja ga sudbina čeka? Isus im ispriповjedi, kako je došao do svijesti mesijanskoga svoga poslanja, ali im ujedno naloži, da o tom nikome ništa ne govore. Tek kad Isus boravi po zadnji put u Jeruzalemu, priznaje se javno Mesijom. Tako O. Holtzmann.³

Katoliku svjedoče mnoga mjesta u evanđelju, da se historički Isus ne samo u posljednje doba svoga javnoga naučavanja već i u početku te diljem cijeloga javnoga života direktne i indirekte priznavao Mesijom u pravom smislu riječi, te da je u potvrdu svoga mesijanskoga poslanja tvorio čudesa. Isti Harnack u svom djelu: „Das Wesen des Christentums“ priznaje barem toliko, da se Isus posmatrao Mesijom te da je htio, da ga takovim i drže. Na stvari ništa ne mijenja, što je po Harnacku Isus posve drugojačije posmatrao svoje mesijansko poslanstvo, nego li to uči katolička Crkva.⁴ Isto priznaje i Stevens kad veli, da gotovo cijelo evanđelje svjedoči Isusovo mesijansko dostojanstvo. Isus se daje kao Mesija krstiti, on biva kao Mesija kušan, kao Mesija ulazi svečano u Jeruzalem, trpi, umire i uskrsnu kao Mesija.⁵ Loisy priznaje, da ima mjesta u evanđelju koja svjedoče, da se Isus već za javnoga svoga naučavanja priznao Mesijom. **Ali ta mjesta ne govore o historičkom Isusu, već o Isusu vjere.** Sva je ta mjesta dodala vjera, idealizacija kršćanske predaje. Tako npr. kad je Isus iz-

¹ Israëlitische und Jüdische Geschichte, 1. izd. 1894.

² Das Messiasgeheimnis in den Evangelien, 1901. Isp. Lepin: Jésus Messie et Fils de Dieu, 1910., str. 79—84.

³ Er hatte bisher der Oeffentlichkeit gegenüber von seinem Messiasberuf geschwiegen. Er hatte das gethan, weil er mit einer Messiaskundgebung nichts oder nichts Erfreuliches zu erreichen hoffte; . . . Jetzt treten alle diese Bedenken zurück; in Jerusalem bezeichnet sich Jesus öffentlich als Messias. Isp. Leben Jesu, str. 314.

⁴ Str. 82, 83.

⁵ The Teaching of Jesus, str. 90.

gonio nečiste duhove, nije mu bilo ni na kraj pameti, da time dokaže mesijansko svoje poslanje. Evanđeliste, a napose Marko, služe se time i ostalim sličnim Isusovim djelima kao dokazom za njegovo mesijansko dostojanstvo.

Vjera, idealizacija kršćanske predaje, preobrazila je historičkoga Isusa. Ova idealizacija kršćanske predaje imade više stadija. Najstarija predaja drži, da je Isus bio posvećen za Mesiju tek nakon svoga uskrsnuća, kada je ušao u besmrtnu slavu svoju, da onda dođe s kraljevstvom Božjim... Malo kasnije vjerovala je, da je Isus prigodom „preobraženja“ postao Mesijom itd. . . . dok nije došla do stadija, u kome čvrsto vjeruje, da je Isus postao Mesijom već za svoga začeća¹. Sve to tvrdi Loisy — a da ne donosi dokazâ.

Napokon smo vidjeli, da i Loisy poput racionalistâ hoće da riješi pitanje: kada je Isus došao do svoje mesijanske svijesti? Time eo ipso pretpostavlja, da je historički Isus jednostavan čovjek. Jer ako je Isus — kako katolička Crkva uči — u istinu druga Božanska osoba, koja je uzela čovječju narav, to je On kao čovjek već u času svoga utjelovljenja bio sebi svjestan svoga mesijanskoga dostojanstva.² I doista — uzmemo li evanđelje u ruke, to ćemo lako vidjeti, da nema ni jednoga mjesta, što bi svjedočilo, da je bio u životu Isusovu ma i jedan čas, u kojemu On nije sebi bio svjestan svojega mesijanskoga dostojanstva. Naprotiv ćemo se uvjeriti, da je Isus u početku i tijekom cijeloga svoga javnoga života svjedočio mesijansko svoje poslanje neobičnom sigurnošću i uvjerenjem, koje je prodiralo iz dubine njegove duše; uvjerenjem, što je imalo svoj osnov u njegovoj biti.³ Evanđelje nam svjedoči, da je Isus bio uvjeren, da ga Otac njegov nebeski od vijeka ljubi; da je on od vijeka Sin Božji, te od vijeka određen za mesijansko poslanje, koje na zemlji vrši. Ovakovo

¹ Les Évang. synopt. sv. I. str. 183—186.

² También es cierta la tesis católica . . . la conciencia de la dignidad mesiánica existió en el alma humana de Jesús desde su Encarnación. Ensayo de comment., str. 63.

³ Il est certain qu'au cours de sa vie, et dès l'origine, sa conviction d'être Messie Fils de Dieu se présente avec un tel caractère de sérénité et d'assurance, elle semble jaillir si spontanément des profondeurs de son être, qu'elle lui paraît bien en quelque manière innée et connaturelle. Isp. Lepin: „Christologie“, Paris 1908., str. 76.

u vjerenje nijesmo kadri pojmiti, pretpostavimo li, da se Isus iz početka nije razlikovao od drugih ljudi te da je tek kasnije došao do svijesti svoga mesijanskoga dostojanstva.¹ I sam Loisy priznaje, da evanđelje ne svjedoči nikakove evolucije Isusove mesijanske svijesti. Uza sve to ne žaca se iznijeti svoju hipotezu o toj evoluciji.

Napokon — dok katolička Crkva uči, da je Isus Krist, Bog i čovjek dragovoljno trpio i na križu umro, da nas otkupi i spase — za Loisy-a i ostale moderniste historički Isus nije siguran, da će uopće umrijeti. **Ta iluzija prati historičkoga Isusa sve do posljednjih časova njegova života.**

Mi ćemo se drugom zgodom upoznati bolje s modernističkim stanovištem prema Božanstvu Isusovu; no već iz svega, što smo spomenuli, dade se lako razabrati, **da za Loisy-a i njegove drugove historički Isus nije Bog.** Papa Pio X. osudio je ovu nauku u enciklici *Pascendi* i dekretu *Lamentabili*.² Moderniste — pravi promicatelji kraljevstva Kristova na zemlji i najodaniji sinovi Crkve, kako se sami nazivlju³ — predbacuju katoličkoj Crkvi, da je tijekom vremenâ preobrazila historičkoga Krista; dakako, da dokaza za to ne imadu. Ali mi katolici imamo dokaze, koje modernistička kritika dosada nije oborila. **Ovi dokazi svjedoče, da su moderniste preobrazili historičkoga Krista, što ga ispovijeda katolička Crkva.** To najbolje pokazuje Loisy; kada u svojem djelu: „*Les Évangiles synoptiques*“ govori o Isusu, seoskom zanatliji, naivnom čovjeku, entuziasti, koji vjeruje u skori konac svijeta, u skori dolazak kraljevstva pravde, u kome će on imati glavnu ulogu; koji zato propovijeda svima pokoru za grijeha, koji je uzbunio narod te nužno postao žrtvom silovite smrti.⁴ Nas tješi, da mo-

¹ ... une telle persuasion ne se comprendrait pas si elle avait été précédée d'une période d'ignorance ou Jésus ne se serait pas distingué des autres hommes dans son rapport avec Dieu, s'il s' était rappelé un instant de sa vie où il n'aurait pas eu conscience de sa filiation divine et de sa mission. *Les Évang. synopt.* I. c.

² *Encycl. Pascendi* n. 2076, 2096; *Decretum Lamentabili*, prop. 28, 29, 33, 35; *Isp. Denzinger: Ench.* n. 2028, 2029, 2033, 2035;

³ Lebreton: „*L'Encyclique et la Théologie Moderniste*“, str. 53—54.

⁴ sv. I. str. 252.

dernističku Kristologiju osuđuju i najljući protivnici katoličke Crkve. **Krist vjere, Krist katoličke Crkve jest historički Krist;** jest onaj Krist, koji je nedavno priveo u svoju Crkvu protestantskoga učenjaka Ruville-a — što no je oslobađajući se sve većma od predrasuda — sve većma i većma želio pripadati onoj Crkvi, u kojoj se Isus Krist — **dakako historički** — najvećma štuje i obožava!¹

Rim, 19. II. 1910.

---

² Schon vor Jahren — veli on — äusserte ich: **ich möchte der Kirche angehören, wo Jesus Christus am höchsten verehrt wird.** Das schien mir die katholische zu sein... Isp. njegovo krasno djelce: Zurück zur heiligen Kirche, str. 20.